

Til Innlandet fylkeskommune

Kirkenær 31.08.24

Grue kommune bruker denne muligheten til å komme med høringsuttalelse til

Framtidig skole- og tilbudsstruktur og alternative opplæringsmodeller i Innlandet

fylkeskommune. Grue har, som en kommune i Kongsvingerregionen ikke egen videregående skole. Våre elever bruker de tilbudene som finnes i vår region og et bredt tilbud er viktig for oss og valgmuligheter både ved Kongsvinger og i Solør er svært viktig for Grue.

Derfor er vår høringsuttalelse mye lik det som er levert fra Kongsvingerregionen IPR.

Kommentar til prosessen for utvikling av Framtidig skole- og tilbudsstruktur og alternative opplæringsmodeller i Innlandet fylkeskommune.

Videregående skole, dets kvalitet, tilbud og beliggenhet er viktig for kommunene og regionene i Innlandet. Medvirkningsprosessen i arbeidet med Framtidig skole- og tilbudsstruktur og alternative opplæringsmodeller i Innlandet fylkeskommune med fordel kan analyseres for å forbedres i videre prosesser i Innlandet fylkeskommune. Reell medvirkning i store, viktige prosesser bør være et mål.

Videregående skole er del av «økosystemet» i regionene. Blant de øvrige delene i dette systemet finner vi blant andre:

- elevene, med deres ønske utdanning
- næringslivet – både offentlig og privat, med deres behov for faglært og universitetsutdannet arbeidskraft.
- kommunene, med behov for at flest mulig av deres innbyggere skal fullføre videregående skole OG med behov/ønske om å utvikle lokalsamfunnet.
- fylkeskommunen, med mål om at alle skal fullføre og bestå videregående skole

Fylkeskommunen har en viktig rolle som regional samfunnsutvikler og spiller en avgjørende rolle i å fremme bærekraftig utvikling og likeverdige levekår fylket. I arbeidet med Framtidig skole- og tilbudsstruktur og alternative opplæringsmodeller i Innlandet fylkeskommune, har vi utfordringer med å se samfunnsutviklingsperspektivet.

Om Grue kommune som en del av Kongsvingerregionen

Kommunene i Kongsvingerregionen har gjennom mange arbeidet kultur for læring. I en region hvor lav utdanning og stort utenforskap har preget utviklingen over mange ti-år, har det de siste årene vært en massiv innsats for å snu dette. Det er av stor betydning for dette arbeidet at ny skole- og tilbudsstruktur ikke spenner bein for ressurser som er satset i arbeidet og den positive utviklingen vi ser.

Økonomi.

Økonomi er eksplisitt brukt som argument fra IFK ift skolestruktur. Disse tallene foreligger ikke, bortsett fra kostnader ved tomme plaser. Det er derfor en utfordring å kommentere økonomiske perspektiver i saken på en konstruktiv måte.

«Sunk cost» bør tas med i det økonomiske grunnlagsmaterialet. Dette er faktiske kostnader fylkeskommunene har, blant annet kostnadene til oppgradering av Skarnes vgs, som var 83 mill i 2020.

Grue kommune, på lik linje med Kongsvingerregionen IPR, ønsker at saken deles i to saker. Framtidig skole- og tilbudsstruktur og alternative opplæringsmodeller i Innlandet fylkeskommune er beskrevet i en samlet sak. Vi mener at saken bør deles i to; Framtidig skolestruktur for videregående skole i Innlandet fylkeskommune og Framtidig tilbudsstruktur for videregående skole i Innlandet fylkeskommune.

Borteboere og reisetid.

Grue, som flere andre kommuner, har utfordringer i forhold til lavt utdanningsnivå og utenforskap. Videregående skole i akseptabel avstand kan synes å være avgjørende for at ungdommene skal fullføre og bestå vgs. Hva er akseptabel tid for reise tur/retur skolested? Akseptabel reiseveg/-tid er et element som bør vurderes i videre diskusjoner.

Det vises i saksutredningen til rapport fra Oslo Economics på vegne av Nordland fylkeskommune og undersøkelse gjort av Innlandet fylkeskommune og Møre og Romsdal fylkeskommune blant borteboende elever. Sistnevnte undersøkelse kommenteres med «Det kan være svakheter i datagrunnlaget som gjør at resultatene må tolkes med forsiktighet». Vi velger derfor å se bort fra denne.

Oslo Economics peker på flere viktige elementer i sin rapport:

- Gjennomføringsgrad er høyere for elever som går på sitt første valg.

- Dersom man må flytte fordi karakterene gjør at man ikke kommer inn på nærskolen, faller motivasjonen og frafallet øker.
- Elever av foreldre med høyere utdanning bor i større grad hjemme.
- Dersom elever ikke mottar økonomisk støtte fra foreldre, i tillegg til borteboerstipend, må eleven ta seg jobb ved siden av skolen eller leve veldig sparsommelig.

Det siste strekpunktet er et varselsignal for Kongsvingerregionen. Regionen har mange innbyggere med et lavt utdanningsnivå og derav lavere lønn. Kongsvingerregionen IPR ønsker i størst mulig grad å unngå at elever tvinges til å være borteboere i videregående skole.

Skole- og tilbudsstruktur

Dokumentet «Oversikt over videregående skoler i Innlandet» beskriver tilstanden til skolene i Innlandet.

I Kongsvingerregionen har elevene tilgang til 4 videregående skoler. 3 av disse; Sentrum vgs, Øvrebyen vgs og Skarnes vgs ligger geografisk tett. Skarnes vgs foreslås nedlagt.

Sentrum videregående skole og Skarnes videregående skole vurderes som gode på alle tre kriteriene, mens Øvrebyen videregående skole mangler tilpasning til moderne undervisningsformer i den eldste delen av bygningsmassen.

Skarnes videregående skole leier ut 300m² av sin bygningsmasse. Dette tilsier at dette er en kapasitet som potensielt kan fylles. Det vil da heller ikke være nødvendig med nybygg ved Sentrum vgs som er foreslått ved å flytte elevene fra Skarnes til Sentrum vgs.

I saksutredningen blir det beskrevet et scenario hvor Stange vgs eventuelt avvikles. Dersom dette blir en realitet, har Kongsvingerregionen følgende forslag:

- Tilbud om Musikk, dans, drama flyttes til Kongsvingerregionen, f.eks til Skarnes vgs. som har en utleieavtale som utløper 15.06.24. Det finnes et miljø i Sør-Odal kommune som vgs kan dra nytte av i Solbakken folkehøgskole og International Stunt Academy (fagskole), i tillegg har Kongsvingerregionen et svært aktivt dans-, musikk- og teater-miljø, samt populære kommunale kulturskoler med stor deltakelse. Et slikt tilbud vil bidra til å ytterligere styrke kulturlivet i Kongsvingerregionen

- En parallell av Bygg- og anleggsteknikk flyttes fra Stange til Skarnes vgs.

Det bør i tillegg sees på en alternativ organisasjonsmodell der Skarnes vgs blir en avdeling under felles administrasjon med Sentrum vgs og/eller Øvrebyen vgs.

Solør videregående skole består av 3 avdelinger; Solør vgs avd Våler, Solør vgs avd Flisa og Solør vgs avd Sønsterud. Solør vgs avd Våler har i tillegg landslinjetilbud; Teknologi og industrifag: vg3 yrkessjåfør og vg 3 anleggsmaskinmekanikk, Bygg og anleggsteknikk: vg2 anleggsteknikk.

Tilstandsvurderingen av Solør vgs, både avd Flisa og avd Sønsterud, beskriver at disse har behov for vedlikehold, utskiftninger og oppgraderinger. Bygningsmassen på begge disse avdelingene beskrives som utfordrende å bygge om. Egnethet for avdelingene beskrives slik på avd Sønsterud: «Skolen er bygd for formålet, men det er langt tilbake i tid. Skolen har mange nivåforskjeller.» Skolen ble bygget i 1961.

Egnethet for avd Flisa beskrives slik:

«Kommunikasjonsveier og rommenes størrelse og utforming er ikke hensiktsmessig».

Avd Våler vurderes å være i hovedsak i god tilstand og slitasje og elde iht levetid, men deler av bygningsmassen er ikke oppgradert og har behov for utbedring. Skolen ble oppført i 1986-88.

Skolested Flisa foreslås nedlagt i alle 3 alternativene, og skolested Sønsterud foreslås nedlagt i to av alternativene.

Åsnes kommune har vedtatt å samle de tre barneskolene i kommunen. I prosjektet «Læringstunet» planlegger de å utvikle et 13-årig skoleløp. Mandatet for Læringstunet er at Læringstunet skal være «en innvirkende faktor for en bærekraftig kommune, ved å videreutvikle konseptet til en integrert, innovativ og selvgående del av samfunnet, under kontinuerlig utvikling. Prosjektets oppgave er å realisere visjonen om Samfunnet inn i skolen og skolen inn i samfunnet». I dette prosjektet har videregående skole en rolle. Planlagt ferdigstillelse er 2027.

Avd Sønsterud innfrir det vedtatte kriteriesettet. En nedleggelse av tilbudet begrunnes med

begrenset antall læreplasser, variert søkning over tid og ønske om et sterkere fagmiljø. Innlandet er Norges største skogfylke, Kongsvingerregionen er nest størst i Innlandet på skog. Den største regionen på skog er Sør-Østerdal. Skogbruk bør derfor være et tilbud innen videregående skole i regionen, og tilbudet ved Sønsterud bør videreføres. Med Innlandet som Norges «matfat» bør Innlandet fylkeskommune ha skoler, skolesteder og linjer som ivaretar, viderefører og videreutvikler fagkunnskap innenfor naturbruk som er tilgjengelig for hele fylket.

Skolene i Kongsvingerregionen ligger i kategori 1, jf vedtak av F-sak 5/2024.

Vi mener at elevene fra kommunene i Kongsvingerregionen skal reell tilgang til hele tilbudsviften uten at det er behov for å flytte på hybel. Saksutredningen beskriver i modell under kap 2.5 hvordan effekten av å få/ikke få førsteønsket innfridd er: «Elever som kom inn på førsteønske har hatt en gjennomføring som er 0,5% høyere enn forventet, mens de som ikke kom inn på førsteønsket hadde en gjennomføring som er 7,9% lavere enn forventet». Sett i sammenheng med utenforskapet som er nevnt i innledningen av denne høringsuttalelsen, er dette viktig å huske.

Kunnskap og erfaring fra prosjektene «Kultur for læring» og «Ung inkludering» er viktig for det videre arbeidet.

Alternative opplæringsmodeller

Et av målene for alternative opplæringsmodeller er å foreslå alternative opplæringsmodeller som kan ivareta arbeidskraftsbehov og kompetansebehov i en situasjon med elevtallsnedgang.

Det er utredet 4 søkbare, alternative opplæringsmodeller:

- Modell 1 – Lærlingeløp over 4 år med støtte fra skole. Denne modellen kan være en positiv løsning for elever som av en eller annen grunn ikke ønsker å gå videre på skole. Elevens alder, 16 år, kan tilsi at man er skoletrøtt eller at man rett og slett ikke ønsker å gå videre på skole. Dette løpet krever imidlertid tett samarbeid mellom skole og bedrift gjennom en forpliktende samarbeidsavtale med tydelige forventninger. Eleven inngår også lærlingeavtale ved start. Det bør være grupper av elever, 3-5 stk, i samme bedrift. For elevene i

Kongsvingerregionen vil også 7sterke være viktig samarbeidspartner. Dette alternativet kan bidra til styrke Kongsvingerregionens arbeid med inkludering fra tidlig alder.

- Modell 2 – Vg1 i skole, deretter lærlingeløp over 3 år. Den samme vurderingen som Modell

1. Denne modellen er pilotert i Nord- Gudbrandsdal.

- Modell 3 og 4 – Digital programfagopplæring på Vg1 og Vg2 kombinert med praktisk opplæring i bedrift.

Modell 3 og 4 frarådes av fylkeskommunedirektøren. Kongsvingerregionen IPR støtter dette, med mindre det opprettes skolebaserte elevgrupper med lærer til stede i klasserommet.

Nordstumboen Skolested

Nordstumboen har tilbud til elever med ekstra behov, og tilbyr kun vg1 innenfor restaurant- og matfag, teknolog og industrifag og naturbruk. Det gis tilrettelagt undervisning med overordnet mål om grunnkompetanse. Nordstumboen har elever fra hele fylket, og har et heldøgns botilbud. Dette er ikke et lovpålagt tilbud. Disse elevene skal i framtida gå på sin nærskole. I saken beskrives nedleggelse av Nordstumboen som en stor økonomisk besparelse.

Det er å forvente at tilbudet ved Nordstumboen vil erstattes regionalt eller tilknyttet en lokasjon i fylket innenfor ny tilbuds- og skolestruktur. Dersom dette tilbudet ikke erstattes gjennom kvalitativt gode tilbud i regionen og/eller lokalisert til en enhet i Innlandet fylke vil det være hensiktsmessig at tilbudet består.

De unges stemme

Rapport fra medvirkningskonferanser for ungdom september 2023 gir en oppsummering av 4 konferanser. Det deltok 135 av 420 inviterte elever, ca 32%.

I rapporten kan man lese at det er valgmuligheter innenfor programfag og avstand til hjemmet som er mest avgjørende for hva slags utdanningsprogram ungdommen velger. 60% svarte at man var villig til å flytte på hybel for å få det tilbudet man ønsket seg, altså førstevalg.

Elevene mente at nettundervisning vil gi flere valgmuligheter fordi de vil få flere programfag å velge blant. En av fordelene med dette mente ungdommen var at man slapp å flytte på hybel. Elevene mente også at tett og god oppfølging av lærere som er viktig for at

nettundervisning skal fungere bra.

På spørsmål om hva som er viktig for at elevene skal trives og ha det trygt dersom de må flytte på hybel svarte de:

- God oppfølging fra skolen
- Sosiale møteplasser i skolens regi
- Ettermiddagssamlinger, felles middager, mm
- Det bør bygges flere hybler/internater i nærheten av skolen
- Dagens borteboerstipend må økes. Pr i dag oppstår det sosiale forskjeller fordi alle i ikke har økonomi til å flytte på hybel.

Samskapende om opplæring (Hvordan IFK gjennom samarbeid med kommuner, regioner, næringsliv og eventuelt andre kan være samskapende om opplæring?)

- Gjennom årlige samlinger for de nevnte aktørene med behov, muligheter og samarbeid på agendaen.
- IFK deltar tverrfaglig i regionenes Kompetanseforum.

Grensemuligheter

Innlandet grenser til Trøndelag, Vestland, Buskerud, Akershus og Värmland og Dalarna i Sverige. Mulighetene som ligger i grenseoverskridende samarbeid om elever er i liten grad belyst i utredningen.

Grue kommune, på samme måte som Kongsvingerregionen mener:

- Tilbudet som i dag gis ved Sønsterud bør videreføres i regionen.
- Elevene i Kongsvingerregionen bør ha reell tilgang til hele tilbudsvifta i regionen.
- Elevene bør i minst mulig grad måtte flytte på hybel.
- De 4 alternative opplæringsmodellene er et godt tilbud til elevene, under forutsetningene som er beskrevet tidligere i uttalelsen.
- Elevene i alle regioner skal ha et tilbud i videregående skole som bidrar til at ungt utenforskap blir mindre.
- Foresattes økonomi kan ikke være et hinder for at alle elever ikke har reelle valgmuligheter innen videregående skole.

Grue kommune

Ordfører Rune Grenberg